

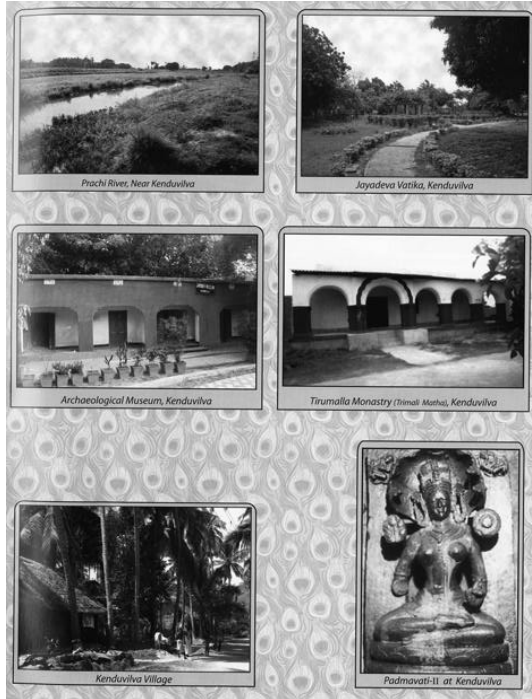
ପର୍ଯ୍ୟଟନ ପଦ୍ଧତି ଓ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ସ୍ଥଳ

ଦାଶରଥ ପାତ୍ର

ପର୍ଯ୍ୟଟନ ମନୁଷ୍ୟର ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଯାହା ମନୁଷ୍ୟକୁ ସର୍ବଦା ଆକର୍ଷଣ କରିଥାଏ । ସୁନ୍ଦରତା ଓ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଅଜ୍ଞାନତାରେ ଜଡ଼ିତ । ସୁନ୍ଦରତା ପର୍ଯ୍ୟଟନର ଅଗ୍ରଗାମୀ ତଥା ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ମୂଳାଧାର । ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରେ କ୍ଲାନ୍ତି ମେଣ୍ଟାଇବା ନିମନ୍ତେ ଆମେ ବିଭିନ୍ନ ମାଧ୍ୟମରେ ସହାୟତା ନେଇଥାଉ । ଯାହାକି ଆମ ମନକୁ ସୁସ୍ଥ କରି ରଖେ । ଏକ ଯାଗାରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଯାଗାକୁ ଯାଇ ସେଠାକାର ପରିବେଶରେ ଭ୍ରମଣ କରି, ଖାଦ୍ୟପେୟ, ଆତିଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ପର୍ଯ୍ୟଟନ ସାମଗ୍ରୀ ବ୍ୟବହାର କରି ଥାଉ । ତେଣୁ ଏହା ହିଁ ପର୍ଯ୍ୟଟନ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମେ ଜ୍ଞାନର ପରିସୀମା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସଂଗେସଂଗେ ଶିକ୍ଷାର ଅନେକ ସୁଯୋଗକୁ ଆଣିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଇ ଥାଉ । ପଠନ ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ବହୁତ କିଛି ଜାଣିପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ବାସ୍ତବତାର ଉପଲବ୍ଧି ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପର୍ଯ୍ୟଟନସ୍ଥଳ ରହିଛି । ମନୋରମ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟାବଳୀ, ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ଜଳପ୍ରପାତ, ବହୁବିଧ ବଣ୍ୟଜନ୍ତୁ, ଅସଂଖ୍ୟ ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର, ସୁନ୍ଦର ପ୍ରସାଦୀ ସମୂହ ବେଲୁଭୂମି, ବିଶାଳ ପର୍ବତମାଳା, ଐତିହାସିକ ଓ ଭୌଗଳିକ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଓ ବ୍ୟବହାରିକ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷ କ୍ଷେତ୍ର, ଆଦିବାସୀ ପର୍ଯ୍ୟଟନର ସୁନ୍ଦର ହସ୍ତକଳା କ୍ଷେତ୍ର ସବୁ ରହିଛି,

ଯାହାକି ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସମ୍ଭବ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ୩୨୦ଟି ସ୍ଥାନକୁ ପର୍ଯ୍ୟଟନସ୍ଥଳୀର ମାନ୍ୟତା ମିଳିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲାର ୧୮ଟି ସ୍ଥାନକୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଛି । ତା’ ମଧ୍ୟରୁ ୧୯୯୩ ମସିହାରେ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ପର୍ଯ୍ୟଟନ ପୀଠ ଜୟଦେବ କେନ୍ଦୁଲୀ ଅନ୍ୟତମ ।

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ହେଉଛନ୍ତି – ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଈଶ୍ଵରଦେବତା । ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ହେଉଛି – ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଆତ୍ମା । ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିତତ୍ତ୍ଵ ଏବଂ ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତିର ଅନ୍ତଃସ୍ୱର କେବଳ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ପ୍ରାଣରେ ପୁଲକ ଜଗାଏ ନାହିଁ, ବରଂ କୋଟି କୋଟି ଧର୍ମାତ୍ମାର ହୃଦୟରେ ବିଶ୍ୱ ଭ୍ରାତୃପ୍ରେମ ଜାଗ୍ରତ କରିଥାଏ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରଠାରୁ ୩୫ କି.ମି. ଦୂରରେ ପ୍ରାଚୀ ନଦୀର ଅବବାହିକାର ବାଲିପାଟଣା

ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲାର କେନ୍ଦୁଲୀ ଶାସନରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବି ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀଜୟଦେବଙ୍କ ରଚିତ ‘ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ’ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ହୃଦୟରେ ଏକ ଧାର୍ମିକ ଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ।

ଦ୍ଵାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ‘ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ’ ଓ ‘ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତ ଗୀତା’ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ କୃଷ୍ଣ ଏବଂ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଗୋପୀନାଥ ଭାବରେ ଚିତ୍ରଣ କରାଯାଇଥିଲା । କବି ଜୟଦେବ, ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଦଶାବତାରକୁ ଏପରି ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ ଯେ, ସଙ୍ଗୀତ

ଓ ନୃତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ‘ଦେବଦାସୀ’ ପ୍ରଥାରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ଶ୍ରେୟ ମନେ କରିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ସୋମବଂଶୀ ରାଜାମାନେ ମନ୍ଦିର ନର୍ତ୍ତକୀ ଭାବେ ଦେବଦାସୀ, ଦେଉଳର ସମ୍ମୁଖରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରର ଜଗମୋହନ ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରତିଦିନ ଶ୍ରୀଜୟଦେବଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ରଚିତ ‘ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ’ରୁ ଦଶାବତାରକୁ ସଙ୍ଗୀତ ଓ ନୃତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ପରିବେଷଣ କରାଉଥିଲେ । କାଳକ୍ରମେ ଏହା ଭଗବାନଙ୍କର ଏକ ସେବା ଭାବେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ଖ୍ୟାତିଲାଭ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ଏହି ‘ଦେବଦାସୀ’ ବା ‘ମାହାରୀ’ମାନେ ମହିଳା ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ନୃତ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରଥା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ପୁରୀରେ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ଏବେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ପୁରୀରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି । ଶ୍ରୀଜୟଦେବ ଓଡ଼ିଶୀ ସଂଗୀତ ସମାରୋହ, ସ୍ଥାନ- ମୁକ୍ତ ମଞ୍ଚ ଶରଧାବାଲି ଗତ ୧୪-୨୫ ଡିସେମ୍ବର ୨୦୦୫ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରୀଜୀଙ୍କ ଆବେଗକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପୁରୀରେ ଏହି ଉତ୍ସବକୁ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାରେ ଜିଲ୍ଲା ପ୍ରଶାସନ ପୁରୀ ପ୍ରତିବର୍ଷ ପାଳନ କରି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ମହାକବି ଜୟଦେବ, କେନ୍ଦୁଲୀରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି ‘ମାଧବ’ଙ୍କୁ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରି ନିଆଳିଠାରେ ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରି ‘ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ’କୁ ରଚନା କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ନିଆଳିଠାରେ ପଥର ଉପରେ ଲେଖାଯାଇଥିବା କେତୋଟି ଲେଖା ହିଁ ଏହାର ଅନ୍ୟଏକ ଉଦାହରଣ ।

‘ଜୟଦେବ ପଦ୍ମାସନ
ସ୍ଥାନ ଗରଳ ଖନ୍ଦନ,
ଦେହି ପଦ ପଲ୍ଲବ ମୁଦରମ୍ ।’

ସଂସ୍କୃତରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବା ‘ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ’କୁ ବିଭିନ୍ନ ରାଗ ଓ ତାଳ ଦେଇ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମୀ ଭକ୍ତମାନେ ‘ରାଧାକୃଷ୍ଣ’ଙ୍କ ପ୍ରେମରସକୁ ଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ଆବୃତ୍ତି କରି ଆସୁଛନ୍ତି । କେନ୍ଦୁଲୀଠାରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ୧୯୬୬ ମସିହାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ‘ଜୟଦେବ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଷଦ’ ଏବେ ପ୍ରତିବର୍ଷ କବି ଜୟଦେବଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜନ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ଏହା ଏକ ଉତ୍ତମ ପଦକ୍ଷେପ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଥିବା ସୂଚନା ଭବନକୁ ‘ଜୟଦେବ ଭବନ’ ଓ ଲୁଇସ ରୋଡ୍ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଏକ ମାର୍ଗକୁ ‘ଜୟଦେବ ମାର୍ଗ’ ନାମରେ ନାମିତ କରିଛନ୍ତି ।

କେନ୍ଦୁଲୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ

କେନ୍ଦୁଲୀଠାରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପୁରାତନ ଇଟାରେ ତିଆରି ମନ୍ଦିରମାନ ରହିଛି । ଦଶମରୁ ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଏଠାରେ ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ ଓ ଶାକ୍ତ ଧାର୍ମିକ ତେତନା ଥିବାର କ୍ଳଳିତ ପ୍ରମାଣ ଦିଏ । ଏଠାରେ ଥିବା କୀର୍ତ୍ତିରାଜିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଭୈରବ, ମାଧବ, ଅସିକା, ଜାଗେଶ୍ୱରୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନୃସିଂହ, ଗୋପୀନାଥ ଓ ଚଣ୍ଡୀ ଅନ୍ୟତମ । କବି ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଏଠାରେ ଲୋକମାନେ ପୂଜା କରୁଥିବାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏଠାରେ ସଂଗୃହିତ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପୁରାତନ ମୂର୍ତ୍ତି ସମୂହକୁ ଏକ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ରଖାଯାଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଆସୁଥିବା ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମୀ ଯାତ୍ରାଙ୍କୁ ‘ତିରିମୁଲା ମଠ’ ରହିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଥାନ୍ତି ।

ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିବା ପରିସଂଖ୍ୟାନ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଆଗମନ ସାରଣୀ-୧କୁ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

ପରିଭ୍ରମଣ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ

ଧଉଳି : ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରରୁ କେନ୍ଦୁଲୀକୁ ଯିବା ରାସ୍ତାରେ ‘ଧଉଳି ଶାନ୍ତିସ୍ତୂପ’କୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ଦେଖିପାରିବେ । କଳିଙ୍ଗ ଯୁଦ୍ଧରେ ଅଶୋକ ମୂର୍ତ୍ତିମାଣ ହୋଇ କିପରି ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ଚଣ୍ଡାଶୋକରୁ ଧର୍ମାଶୋକରେ ପରିଣତ ହେଲେ ତା’ର ସ୍ମୃତିକୁ ଏହି ଶାନ୍ତିସ୍ତୂପ ସ୍ଥରଣ କରିଦିଏ । ଏଠାରେ ଜାପାନର ‘କଳିଙ୍ଗ ନିପନ୍ ବୁଦ୍ଧ ସଂଘ’ ତରଫରୁ ଏକ ବିଶ୍ୱ ଶାନ୍ତିସ୍ତୂପ ତିଆରି ହୋଇଛି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏଠାରେ କଳିଙ୍ଗ ମହୋତ୍ସବ ଓ ଧଉଳି ଉତ୍ସବ ପାଳନ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଧଉଳି ପାହାଡ଼ର ପାଦଦେଶରେ ଭଗବାନ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କର ମନ୍ଦିର ଆଗନ୍ତୁକ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥାଏ । ଧଉଳି ପର୍ଯ୍ୟଟନସ୍ଥଳୀଟି ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହରଠାରୁ ମାତ୍ର ୮ କି.ମି. ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ମାଧବ : ନିଆଳିଠାରୁ ୮ କି.ମି. ଦୂରରେ ଏକ ଛୋଟ ପଲ୍ଲୀରେ ରହିଛି ଭଗବାନ ମାଧବଙ୍କ ମନ୍ଦିର । ଏହି ସ୍ଥାନର ଆକର୍ଷଣରେ ବିମୋହିତ ହୋଇ ଅନେକ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ପରିଭ୍ରମଣରେ ଏହି ସ୍ଥଳୀକୁ ଆସିଥାଆନ୍ତି ।

ରହିବା ପାଇଁ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା

କେନ୍ଦୁଲୀଠାରେ ରହିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସୁବିଧା ନଥିବାରୁ ଆଗନ୍ତୁକ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ନିଜର ବଜେଟ୍‌କୁ ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ହୋଟେଲରେ ରହିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିନେବା ବିଧେୟ । ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗର ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମର ପାଞ୍ଚ ନିବାସ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହିଛି ।

ଗମନାଗମନର ସୁବିଧା

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରୁ ବନମାଳୀପୁର ୨୮ କି.ମି. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସ୍‌ସେବା ରହିଛି । ସେଠାରୁ ୬ କି.ମି. ଭଡ଼ାରେ ଅଟୋ ବା ଛୋଟ ଗାଡ଼ି କରି ଯିବାକୁ ହେବ । ଭଲ ରାସ୍ତା ଥିବାରୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଟୁରିଷ୍ଟ ଟ୍ୟାକ୍ସି ବା ଓଟିଡିସିର ଗାଡ଼ି ଭଡ଼ାରେ ନେଇ ଯିବା ବିଧେୟ ।

ରେଳରେ ଆସୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ପୂର୍ବତନ ରେଲଓ୍ଵେର ଭୁବନେଶ୍ୱର ରେଳ ଷ୍ଟେସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି ପାରିବେ ।

ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ଆକାଶ ପଥରେ ଆସିବା ପାଇଁ ଚାହଁବେ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନିକଟତମ ବିମାନ ଅବତରଣ କେନ୍ଦ୍ର ହେଲା – ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବିମାନ ଅବତରଣ କେନ୍ଦ୍ର ଭୁବନେଶ୍ୱର । ଏହା କେନ୍ଦୁଲୀଠାରୁ ମାତ୍ର ୩୫ କି.ମି. ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ସୂଚନା ଓ ସହାୟତା

ଆଗନ୍ତୁକ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ସୂଚନା ଓ ସହାୟତା ଦେବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ଟୋଲ ଫ୍ରି ଫୋନ୍ ନଂ ୧୮୦୦ ୨୦୧୭ ୧୨୩ରେ ଯୋଗାଯୋଗ କରିପାରିବେ ।

ଏଣୁ ଡେରି କାହିଁକି, ସମୟ ସୁବିଧା ଦେଖି ଅବସର ସମୟରେ ନିଜର ପରିବାର ସହିତ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନକୁ ପରିଭ୍ରମଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଉଛି ।

ସହାୟକ ପୁସ୍ତକ

୧. Statistical Bulletin : Produced by Deptt. of Tourism, Govt. of Orissa
୨. Leaflet Kenduli : Produced by Deptt. of Tourism, Govt. of Orissa
୩. Gazetteer of India, Orissa-Puri : Produced by Deptt. of Revenue, Govt. of Orissa

ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଓ ଗବେଷଣା ପ୍ରକୋଷ
ଓଡ଼ିଶା ପର୍ଯ୍ୟଟନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ
ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଭବନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୧୪

